

ABSTRAKT

Problematika bankovní regulace a dohledu se dostala do centra pozornosti zejména v průběhu posledních několika let, protože došlo k podstatným a dalekosáhlým změnám v bankovní sféře. Tyto změny jsou do značné míry odrazem globalizace, finanční inovace a technologického vývoje. Političtí činitelé a regulátoři se snaží reagovat na tyto změny, ale nejsou schopni s nimi držet krok, což dokládají mnohé bankovní krize. V reakci na krize bývají stávající pravidla a praxe doplňovány či úplně přetvářeny. Stejně je tomu v případě právě probíhající globální finanční krize, která upozornila na řadu nedostatků. V současnosti je proto iniciováno mnoho návrhů, které mají zdokonalit stávající systém bankovní regulace a dohledu. Tato řekněme regulační mánie je některými vítána, jinými zase zatracována.

Z tohoto důvodu je jedním z úkolů práce zabývat se nedostatky v systému bankovní regulace a dohledu. Dále zhodnotit vznášené či dokonce již přijaté návrhy a zjistit, zda vůbec mohou vést k dokonalejšímu systému bankovní regulace a dohledu. Tento úkol však nelze provést bez analýzy stávajícího systému bankovní regulace a dohledu, která proto tvoří základní pilíř této práce. Systém bankovní regulace a dohledu je zkoumán jak v globálním kontextu, tak i v evropském kontextu, se zaměřením na Českou republiku, což je usnadněno sbližováním pravidel a postupů napříč celým světem. Za tímto sbližováním stojí různá mezinárodní uskupení, z nichž nejvýznamnější je Basilejský výbor pro bankovní dohled, což je orgán spojující centrální banky a regulátory od Severní a Jižní Ameriky, přes Evropu až po Asii.

Dalším úkolem této práce je zjistit, zda v některém z vyspělých států existují instituty a postupy bankovní regulace a dohledu, které by mohly být aplikovány v České republice či na celoevropské úrovni. Pro zkoumání jsem zvolila Velkou Británii a Spojené státy americké hlavně z důvodu, že banky v nich hrají významnou roli už řadu desetiletí a jejich bankovníctví je vysoce rozvinuté. V případě Velké Británie lze sice očekávat, že tamní systém vzhledem k poměrně podrobné evropské harmonizaci výrazně koresponduje se systémem v České

republice, přesto zde existují instituty, které nejsou běžné u nás ani v dalších evropských zemích. Zaměřit se na systém americké bankovní regulace a dohledu mi přišlo zajímavé také z důvodu, že nespadá do evropského rámce. Pro splnění tohoto cíle bylo třeba v práci zmapovat a zanalyzovat britský a americký systém bankovní regulace a dohledu. Přestože oba státy patří do angloamerické právní oblasti, mají problematiku bankovní regulace a dohledu poměrně podrobně kodifikovanou, což umožňuje náležité zkoumání. Rozbor systému americké bankovní regulace a dohledu považuji také za velmi aktuální téma vzhledem ke globální finanční krizi, protože Spojené státy byly jejím epicentrem.

Tato práce se skládá ze sedmi částí, z nichž každá je rozdělena ještě do několika kapitol. Než se začnu věnovat samotné problematice bankovní regulace a dohledu, považuji za nutné nejprve ve druhé části upozornit na zvláštnost bank ve srovnání s jinými institucemi a definovat pojem banka. Dále v této části popisuji důvody bankovní regulace. Za tímto účelem se zabývám otázkou tržních selhání a cílů regulace. Rozlišuji také několik kategorií bankovní regulace z hlediska cílů, které mají plnit.

Cílem třetí části je zkoumat hlavní aspekty bankovní regulace a dohledu. Do této části spadá celá řada otázek. Jedná se především o to, co a v jakém rozsahu regulovat, jak často a jakými nástroji a jaká instituce by měla plnit roli regulátora. Tato část je založena na obecných východiscích, která jsou vykládána v kontextu systému regulace v jednotlivých státech, se zaměřením na Českou republiku. Pozornost je také věnována evropským směrnici, které zakotvují mnohé standardy bankovní regulace. Současně se zabývám tím, jakou změnu stávajících pravidel přinese globální finanční krize. Kromě toho se zabývám předpoklady, které musí regulatorní orgán splňovat, aby jeho činnost byla efektivní.

Čtvrtá část je zaměřena na pravidla kapitálové přiměřenosti, která patří mezi nejvíce diskutovaná pravidla. Jejich existenci považuji v případě bank za velmi potřebnou, neboť bez nich by banky nebyly nuceny držet alespoň část kapitálu a jejich pákový mechanismus by se

ještě výrazně zvýšil. Zejména v souvislosti s globální finanční krizí jsou pravidla kapitálové přiměřenosti často skloňovaným tématem. Mnozí odborníci upozorňují na jejich nedostatky, protože nedokázala zabránit globální finanční krizi. Vzhledem k tomu, že je koncept kapitálové přiměřenosti v dnešní době podroben nebyvalému hodnocení a kritice, věnuji se mu podrobněji v této části a snažím se odkrýt ony zmiňované nedostatky.

Pátá část se týká oblasti regulace mezinárodně aktivních bank. Skutečnost, že bankovní regulace je primárně nastavována v rámci národních hranic, zatímco mnoho bank operuje napříč několika státy, je zdrojem mnoha problémů. V této části se věnuji jednak roli Basilejského výboru pro bankovní dohled při definování mezinárodních standardů regulace a dohledu a jednak pravidlům přijatých Evropskými společenstvími. Globální finanční krize zdůraznila, že problémy související s regulací mezinárodních bank nespádají pouze do roviny teoretické, a proto v rámci této pasáže hodnotím přijaté i navrhované změny v rámci evropského prostoru.

Šestá část zkoumá systémy bankovní regulace a dohledu ve Velké Británii a ve Spojených státech amerických. Vzhledem k tomu, že tyto systémy byly do značné míry formovány historickým vývojem, je mu věnována patřičná pozornost. Dále se zabývá analýzou a komparací britského a amerického systému bankovní regulace a dohledu. S ohledem na jeden z úkolů práce bych z amerického systému doporučila zavedení institutu rychlých nápravných opatření a tzv. *bridge bank*. Ze systému regulace a dohledu uplatňovaného ve druhém zkoumaném státě, Velké Británii, bych doporučila inspirovat se stanovením cílů a formou regulace založené na principech. Poslední částí práce je závěr, který shrnuje zjištěné poznatky.

Pokud jde o otázku, zda přijaté a další vznášené návrhy mohou vést k dokonalejšímu systému bankovní regulace a dohledu, její zodpovězení není snadné, neboť podle mého názoru je současná „regulační mánie“ primárně vedena snahou něco změnit, což lze považovat za

přirozenou reakci na krizi. Když jdou věci špatně, v případě globální finanční krize dokonce hodně špatně, příslušné authority na to reagují přijímáním dalších pravidel. Ačkoli považují mnohé návrhy za přínosné, přesto s nimi souvisí jedna důležitá otázka. Nová pravidla totiž vedou k novým podnětům k jejich obcházení. Odborníci se shodují na tom, že dokonalejší systém bankovní regulace a dohledu nezajistí více regulace, ale lepší či chytřejší regulace. Nicméně na tom, co se skrývá pod tímto pojmem, se stále shodnout nedokáží.